

KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.
SZERKESZTI: BOROS GYÖRGY.

Az Unitárius Közlöny előfizetési ára 2 korona 40 fillér (1 frt 20 kr.) Egyes szám ára : 24 fillér (12 kr.) A Dávid Ferencz Egylet rendes tagjai, 5 évi kötelezettséggel, egy évről csak 2 koronát fizetnek. Minden pénz Gálfi Lőrincz egyl. pénztárnokhoz küldendő Kolozsvarra (Jókai-utca 9. sz.)

A Dávid Ferencz Egylet tagjaihoz.

Tisztelt és kedves tagtársaim!

Egyletünk érdemes és nagybecsült elnökének Dr. Brassai Sámuelnek fájdalmas halála következtében nekem jutott az a megtisztelő kötelesség, hogy Önöket folyó évi közgyűlésünkre, *október hónap 23-ra, Kolozsvarra* meghívjam. Remélem, hogy ezen közgyűlésünk fontos tárgyai, különösen pedig boldogult elnökünk érdemeinek elismerése mellett, helyének betöltése a t. tagtársakat az eddiginél is nagyobb számban fogja vonzani ezen közgyűlésünkre.

Közgyűlésünk tárgyai közül még megemlítem a központi választmány kibővítését, a vidéki választmányok és fiók-egyletek működését és pénzügyét.

A fiók-egyletek t. elnökségeit kérem sziveskedjenek a fiók-egyletek évi működéséről szóló jelentést, a tagok díját, a választmány teljes névsorát az egyleti titkárhoz legkésőbb október 10-ig beküldeni.

Szivélyes tagtársi üdvözléssel

Ferencz Józsefné,
alelnök.

Miniszteri engedély.

Az unitárius papnövendékeknek az egyetemre leendő beiratkozása tárgyában.

Az unitáriusok egyházi képviselő tanácsához.

Folyó évi 27. szám alatt kelt nagybecsü előterjesztésére hivatkozva, megengedem, hogy az unitárius vallásközönség kolozsvári papnevelő intézetének I., II. és III. éves rendes hallgatói a kolozsvári tud. egyetem bölcsészet-, nyelv- és történettudományi karán, féléveik teljes beszámítására való jogosultsággal rendes hallgatókul olykép iratkozassanak be, hogy a tanulmányi-, fegyelmi- és leczkepénz szabályzat 49. §-ától eltérőleg csak heti 10 óra hallgatására köteleztessenek, s az egyetemi rendes hallgatókat megillető összes jogokban és kedvezményekben — az ösztöndíjak elnyerésére való jogoséltség kivételével — részesedjenek.

A három évi tanfolyamot elvégzett, szigorló unitárius theologusok az egyetemre csakis a kötelező teljes heti óraszám mellett iratkozhatnak be rendes hallgatókul, s mindenben oly elbánásban részesülendenek, mint a többi rendes hallgatók. Az unitárius theologusok az egyetemi tanfolyamnak a fentebbiek értelmében leendő végzése után külön ministeri engedély nélkül bölcsészertdoktori szigorlatra bocsáttathatnak.

Van szerencsém erről a méltóságos képviselő-tanácsot tudomás és további eljárás végett azzal a hozzáadással értesíteni, hogy a fentebbieket a kolozsvári tud.-egyetem tanácsával egyidejüleg közlöm.

Budapesten, 1897. augusztus hó 31-én.

Dr. Wlassich Gyula.

A papnevelés ügye.

Az a ministeri irat, melyet fennebb egész terjedelemben közlünk, egy pár szót követel tőlünk. Első helyen érzelmünkről szólunk. Teljes és nagy öröm nekünk, az, az egész unitárius egyháznak, hogy a második ezerévet ily nagy vívmánnyal nyithatjuk meg.

A vívmányt nem tulajdonítjuk magunknak, hanem a kor ellenállhatlan követelésének, a mi első helyen megadta

ugyanazt a helybeli ev. ref. theol. fakultásnak, azután a f. évben a helybeli r. kath. Calasanthéumnak és most nekünk. Nyilvános hirdetése ez annak az elvnek, a melyet az unitárius egyház a maga kis körében, háromszáz éves életében, tetteleg megvalósított, avagy megvalósítani óhajtott: hogy a lelkészeket minél magasabb rendű mivetséghez kell juttatni. Előttünk talán semmi sem igazolhatta volna jobban, hogy, hazánk közoktatási kormánya, feladata magaslatán áll, miut ez az engedély.

Mi mindig teljes meggyőződésből hirdettük azt, hogy az értemi világosság a hitéletnek nincsen ártalmára, hanem javára.

Vajjon ha az exact tudomány bebizonyítja, hogy földünk és az ismert világrendszer csak egy része az Isten határtalan birodalmának, nemcsak azt fogja-e visszhangozni. a mit az egyházi költő már régen megénekelt

Boltozatján az egeknek

Sok ezer világ. (Énekes könyv 49. l.)

Hihetőleg vannak olyan aggódó lelkek is, a kik az öröm helyett bánatos töprengéssel fogadják ezt a hírt, mert hitök szerint vajmi kevés az, a mit a mi egyszerű falusi népünk kíván lelkésztől. Ezeknek is van igazuk, hiszen valóban semmi sem lenne kevesebb haszonnal a falusi Siónok szegény munkás népének, mint az a tudomány, a melyet az egyetem hirdet, akár a filozophiai, akár a nyelvtudományi karnál. De hiszen ezt az aggodalmat hasonló mértékben táplálhatnók jóval közönségesebb dolgokkal szemben is. Nem pazarlás-e az a határtalan meleg, a mellyel a nap meg van áldva? Valóban az, ámde mily bölcsen van gondoskodva, hogy az áldott csak a nappal délszakában, és akkor is csak egy pár hónap alatt emelkedik föl arra a magaslatra, honnan teljes erejéből tör alá a földre sugarainak melege. A téli pihenők kedvéért hosszú hónapokra félre vonul s csak egy-egy órára jelenik meg, ekkor is inkább világít, mint melegít. No hát gondoljuk, hogy a lelkésznek a maga kis világában olyan szerepe van, mint a napnak az óriás világegyetemben. A mikor megjelenik, inkább csak világítani óhajt, hadd ébredjenek föl a szendergők, hadd erősödjenek a szinylődök. Idő multával kibocsátja kebele sugarait, melegíteni, hevíteni, tüzelni kezd s fölpezsdül minden élet, izmosodni kezd

a gyöngesarj, virág lesz a rügyből s a virágból gyümölcs. Ennyiféle munkához már nagyon sok és sokféle erő szükséges. Ha nincsen elég bő forrás, kiapad, vagy a mit termel: színtelen, vér- és izomnélküli gyöngesarj lesz.

Mi a hitet nem féltjük a tudástól. Az Isten szerető, de egyszersmind bölcs is, ki mindent tud, mindent lát. Lehet-e valaki olyan tudós, hogy az isteni bölcsesség elrejtett titkainak csak egyik legkisebb zugában is megismerje mindent.

A paptól ott a falun keveset várunk, de azért szeretjük, hogy mindent tudjon, mindenhez értsen.

Mi hisszük, hogy leendő papjaink a Ferencz József Tudomány-Egyetem jeles tanáraitól csak olyant fognak hallani és tanulni, a mi tudásoknak és hitőknek épületéhez egy-egy jól elkészített követ fog juttatni. Hadd építsük hát azt az épületet együtt.

Szerintünk, az ilyen szempontból eredő aggodalmak mind nagyon könnyen elenyésznek. Még az is megoldást nyer, rövid idő alatt, hogy a lelkésznek ne kelljen az anyagi gondok miatt eltérni magasztos feladatától. Ez iránt kellő biztosíték a kormány legujabb törekvése a fizetés rendezése ügyében.

Ha baj van, az itthon van a közvetlen közelben. Ha aggódnunk kell, a magunk belső bajai miatt aggódjunk.

Az Unitárius Közlöny olvasói előtt ismeretes, hogy a mi papnevelő intézetünk nagyon szegényes és rendezetlenségben van még mindig, holott a kolozsvári főiskola arra volt rendelve, hogy az egyház részére papokat növeljen. 1847-ig a reformatio idejéből maradt állapotok szerint a theologia egy volt a gymnasiummal. A philosophus osztályok (a két felső) egyszersmind theológiát is tanultak, ha togatusoknak jelentkeztek. 1847-től—1857-ig két osztály, 1857-en innen 1884-ig három s azon innen négy osztály vagyis négy éves tanfolyam volt. A millennium évében egészen önnálló szervezettel láttuk el. Máris érezhető e lépés jó hatása. De a szervi tényezők mellé sok kell még, hogy kellő mennyiségű vére és izma s ezek útján mozgása és élete legyen.

Első helyen a tanár hiányt kell megemlítenünk. Egyik tanárunk a püspök úr. Tudtunkkal egyedüli eset hazánkban,

hogy a püspök tanár is legyen. Nekünk, kik az intézetben működünk, csak öröm és jó szerencse, mert püspökünk itt is az a lelkes és fáradhatlan munkás férfiú, a ki minden más téren. Mi mindig elfogadjuk egy tanár helyett, s tudjuk, hogy ő sem vágyik el közülnk, de az egyház szempontjából mégis az volna természetes, hogy egyetlen embere, a püspök, legyen egészen az övé, s az iskolában legyen csak főfelügyelő. Két helyet a kolozsvári lelkészek töltenek be, de őket régi szokás szerint „féltanároknak“ nevezik, bizonyval azért, hogy ezzel is biztosítva legyen egyházuknak hozzájuk való joga. Csak egy embert mondhat teljesen magáénak a papnevelő intézet, a ki nek tanári feladatairól, mint egyszersmint lapunk szerkesztőjéről, nem szólunk, hanem azt a jövő érdekében megemlítjük, hogy a papnevelő intézet szakbizottságában már fölvetett az eszme egy új tanszék rendezése iránt s hisszük, hogy rövid idő választ el ettől. Addig is Gálfi Lőrincz gymn. tanár ifjui buzgósággal áll segítségünkre. A tanári létszám mellett bizonyval gondolni fog az egyház arra is, hogy a tanárok fizetése ugy rendeztessék, a hogy azt állásuk és fontos elhívásuk megkívánja. Valóban egyetlen felsőbb intézetünk mintaszerű kellene, hogy legyen.

Tanulóink száma most éppen akkora, a mekkora szükséges, mert van 12 rendes és egy rendkívüli theol. tanuló. Ezeknek első csoportja előtt nyílt meg az egyetem. Őket az egyh. főhatóság kiváló kedvezményben részesítette, mert egyetemi tandíjaikat kifizette. Másnemű segélyhez ez időszert csak munkásságuk után juthatnak.

Ettől a munkától nem féltjük őket, mert tanítván, egyszersmind tanulnak is, s mert a munkával fűszerezett kenyér mindig a legizletesebb, de az unitárius egyháznak mégis el kell készülnie arra, hogy a papnövendékek nevelési költségét elébb-utóbb egészen magára kell vállalnia. Mi ennél jóval inkább várjuk azt az időt, midőn egyházunknak módjában fog állani, hogy legalább a jelesebb papjelölteket segítse arra, hogy bár egy évig gyarapithassák ismereteiket külföldi szakintézetek látogatásával.

A haladó idő sok jót meg ad annak, a ki fölhasználja

kinálkozó alkalmait, de még több vágyat ébreszt föl benne. Ez a haladás törvénye. Mi most a haladás útján egy biztos nagy lépést tettünk, mely után a többi rendre következni fog. Ha ezek nyomában újabb áldozatra lesz szükség, az Isten nevében és az ő dicsőségére kész szívvvel megfogjuk tenni azokat is „oltári ez egyháznak, hadd füstölögjenek “ Hadd árássa szét a józan ismeret, a felvilágosult tudás az egyszerű hit világát, a tiszta erkölcs magvait rónákon, bérceken, a nép között és mindazoknak, a kiknek szívét az új idők szele rideg közönybe száritotta össze, idegeit a létért küzködés kifárasztotta, beteggétette.

Örvendezzen minden jó unitárius velünk és kérje Isten áldását az új idő új vívmányaira, hogy a reánk bizottakban hivek lehessünk ezután is, az Isten dicsőségére, a Jézus evangéliuma terjedésére és a haza fölvirágzására!

Boros György.

Szent Péter a hegyalji szüreten.

(Krisztusmonda.)

A Hegyalján áll a szüret,
Vigadó nép mindenünnelt
Összegyül,
Mustot szűr.
Az örömnök zajos árja
Felhat a meny kapujába,
Honnan Péter
— Uram, nézd el —
Letekint a szép vidékre
S forró vágy kel kebelébe
Lejőni a Hegyaljára
Rokonai látására.*
Nó meg aztán — szó a mi szó:
Megízlelni mind a mi jó,
Kiváltképen Tokaj borát,
Milyet maga a meny sem ád.
— Egyet gondol s tettre készen
Krisztus előtt megáll szépen
S kéri, tenne jót ma véle:
Egy pár napra engedné le.

Krisztus urunk elbocsátja,
Jó tanácssal el is látja:
»Rendén egyél, rendén igyál,
Ha rokon, vagy barát kínál,
S jegyezd meg jól, ha engemet
A boldog nép még emleget!«
Örül Péter s egy-kettőre
Felül egy nehéz felhőre,
S mint a villám lent terem
A tokaji hegyeken.
Van nagy öröm — szinte röpül, —
A rokon-had Péter körül
Sürög-forog mint az orsó,
Kézről kézre jár a korsó,
Ez is hivja, az is hivja,
Jó életnek semmi hója.
Részt is vesz ám a menybeli
— S Uram, bűnül ne tudd neki —
Hogy a feje
Nehéz leve.

* Tokajon az a hit, hogy Szent Péter ott született.

De ám a nép is vétkezék:
Nem emlité Krisztus nevét.
— Ezért vagy tán más ok miatt
Péter oda hagyá Tokajt.
S hogy felére a menyégbé,
Elmegy Krisztus elejébe,
Bús panaszát kiöntve szól:
Uram, tudom, hogy haragszol;
Rosz voltam én és rosز a nép,
Nagy neved nem emlegeték,
Az áldástól
Ránk se gondol,
Feledi mind, mi menybeli,
A föld bőven elég neki.
S vádolna még tovább minket,
Ámde Krisztus egyet intett
S mintha mi sem történt volna,
Tovább folyt a világ sorja.

* * *

Teltek napok, múltak évek
S Péterben a vágy felébred:
Földre jöni, vigan élni,
Egy pár napot elfecsélni.
A hajdani tapasztalás
Nem volt elég,
Több kelle még . . .
Krisztus urunk elbocsátja
S Péter leszáll Hegyaljára.
Haj de nincs most sürgés-forgás,
Szüreti hang, vendéglátás.
Bús levertség, néma bánat
Az arcokban, a mit láthat . . .

Fogarás, 1895. okt. 7.

A hegyeken
Bor nem terem;
A tőkéje mind kiveszve,
Rút bogárka mind kiette.
Sohajt váltig a szegény nép
S Krisztust sűrűn emlegeték:
Könyörülne, segítene,
Nehéz sorsán enyhítene.
— Péter a sok panaszt hallva,
Maga is csak megsokallja
S igéri, hogy lesz rá gondja,
Nagy bajukat majd elmondja.
Egyet fordul, kettőt térül
S fel a menybe vissza készül,
Hol Krisztusnak elbeszélte
A bajt, mi a népet érte:
Furcsa nevű kis bogárka*
A borágát mind lerágta:
»Uram, kérlek, tedd meg érte,
Tedd meg az Isten nevébe',
Pusztítsd el azt a rosز férget,
Küldj áldást a szegény népnek.
Hiszen oly jó, neved áldja,
Gyakran megy a szentegyházba.«
— Ugy van fiam, hogy ne volna,
— Krisztus urunk ilyen szóla —
Jó most a nép,
A szegénység
Hozzám küldi segítségért;
De ha áldást küldünk rája,
Rút feledés csak a hála.
Igy volt hajdan,
Igy van mostan,
Nem egyforma jóban, rosزban.

Végh Mátyás.

Az egyházkörökből.

Az udvarhely-egyházkörben július 15-én Keményfalván tartott az évi közgyűlés. A hivatottak kevés kivétellel jelen voltak. Elnökölt László Domokos f. gondnok és Darkó esperes. Közben templomozás tartatott. Predikátor volt Göncz Mihály lokodi pap, ki e tisztelet közmegelegedésre töltötte be. Ez év folytán körünkben meghalt Nagy Sándor karácsonfalvi pap és Deák

* Tán a phylloxera.

István lokodi nyúg. tanító, kiknek elvesztése feletti fájdalom jegyzőkönyvben nyert kifejezést. Ugyszintén jegyzőkönyvre vétetett az unitárius vallásközönség nagy halottja Dr. Brassai Sámuel iránti részvétünk

A tárgyalás alá került ügyek élénk érdeklődés mellett intéztettek el. Ezek rendjén örömmel láttuk nevelésügyünk kedvező voltát, mely a nevelésügyi bizottság gondos jelentésében terjesztetett gyűlés elé.

Szintén érdeklődést keltett a kepeösszeírás ügye Körünk véleménye: hogy az összeírás újból eszközöltessék, még pedig szoros ellenőrzés mellett egyenlő elvek szemelött tartásával, a helyi viszonyokról meg nem feledkezve. Való és igaz adatok csak ily úton nyerhetők.

A conferens adósságok ügye borongós hangulatba ejtette a gyűlést, mert látja, hogy ez Damokles-kardként függ egyház-községeink élete felett. A kibontakozásnak útját megtalálni nem tudta s így kimondva, hogy e kérdés az egyes adós egyház-községek ügye, felhivatott elnök esperes, hogy azokkal közölje.

Felolvastatott a lelkészkörre vonatkozó leirat s kapcsolatosan az alapszabály. Nyomban hangok emelkedtek, jelezve, hogy ez nem a pártialis hatáskörébe tartozó ügy s kérte az elnökséget e tárgynak a napirendről való levételére. Csinálják a lelkészek e dolgot önállóan. Megindult a szó-ár ellene, mellette. Eltelt egy rakás idő eredmény nélkül. A meenyiben a gyűlés a végén is a lelkészek külön ügyének jelentette ki. Az alakulás tehát későbbre maradt. Várjuk, hogy az esperes úr külön értekezletre hívja a papokat. Sietősen kellene tennie, mert a felszólalások mind a lelkészkör szükségessége mellett hangzának el s így halogatása kár volna.

Indítványok során meghatározott, hogy az egyházkormányt keressék meg, hogy az egyházpolitikai új törvényeket összkiadásban közközltségen szerezzék be s minden egyházközség számára egy példányban küldje meg.

Esperesi jelentés szerint híveink vallásos buzgósága több helyen üdvösön gyümölcsöző. A szükség mindazonáltal nagy. Erre mutat a segély iránti kérések sokasága is.

Késő délután volt már, midőn a gyűlés bezárattott.

Jelenvolt.

A kereszturi körből. Aug. 25-én Körispatakon tartott rendes közgyűlésünk. Szentkirályi Árpád sajnálatos lemondása és Pálffy Ferencz gyászos elhalálózása miatt csak egyházi elnök Raffaj Domokos esperes vezette a gyűlést, tapintatosan megküzdve

a nehézségekkel. Nagy nehézségnek mondom, ha 2—3 órával későbben gyűlünk össze a kitűzött időnél, s ha a zöld asztal mellé szükséges rövid tárgyilagosságtól, kevés kivétellel, távol vagyunk. Szokott mesterségünk lévén a beszéd: ebben nem korlátozhatott az egyetlen egy jelenvolt világi tanácsos aa.

Istentiszteleti szónok volt Geréb Zsigmond fiatfalvi lelkész, ki „*Nem szégyenlem a Krisztus evangéliumát,*“ igék alapján alkalmi beszédet tartott szép, nyugodt előadással. Esperes aa. szokott kitünő üdvözlötét elhallgatom. Hivünk és ev. ref. hitrokon aai tisztos ösz papjok vezetése alatt a kis templomot szorongásig megtöltötték.

A hivatalos gyűlés tárgyai közül elmaradhatna a megelőző ülés jegyzőkönyve felolvasása, miután az bizottság által rendszerint hitelesítve s a lényeges dolgokban végre is hajtva, a felolvasással csak időt vesz el. Esperes aa. indítványára jegyzőkönyvileg adtunk kifejezést Pálffy F. buzgó gondnokunk halála felett érzett fájdalomunknak. Örömmel hallgattuk Esperes évi jelentését, melyből látszott, hogy mindent figyelemmel és pontossággal végezett. Köri jogügyésznek Dr. Kovács Móricz sz.-udvarhelyi ügyvéd urat kértük fel. A köri segély pénztár alaptőkéje 3263 frt melynek kamatából 160 frt osztatott belső ember és özvegy aainak. A tanügyi jelentést Gábor A. terjesztette elő 13 felekezeti, 12 községi és 6 állami iskolába járó 2580 unitárius tankötelestről. A lelkészi jövedelmek összeírásánál jövőre a kataszteri jövedelem véterett alapul a canonica portió bejegyzésekor. Az esketési stola a hivek szabad tetszésére bizatván, az ezután járó nyugdíj illetéket sem követelhetjük. A köri tisztviselők időhöz kötött választása elvben elfogadtatott s 10 évre véleményezzük, de a mostaniakra visszaható erő nélkül. Utolsó előtti tárgynak volt hagyva a két gondnoki állás betöltése. Először a Szentkirályi helyére, s azután a Pálffy Ferencz helyére választottunk. Előbbi helyére Gálffy Kálmán kobátfalvi birtokos és kereszturi főszolgabíró helyettest, utóbbiára Dr. Demeter Lőrincz udvarhelyi főszolgabírót nyertük meg. Az indítványokra kevés idő jutott, pedig itt lett volna több vitára tér. Nekem ezek ismertetésére e lapot igénybe vennem aligha lehetne: az indítványozóktól ezért bocsánatot kérek.

A magam részéről nem hallgatok el két tárgyat: a néhai dalkör újraszervezését és a köri lelkészkor megalakítását. Az előbbi nem akarásunk miatt önmagára bizatott. Felkel, ha megunja. De mi, látom, szájjal gyászolunk, szívvvel talán örülünk a sikertelenségnek. Hogy senkit ne sértsek: magam is így vagyok. A lelkészkor húzódása szintén szomorú bizonyosság arra, hogy papjaink ennek megalakításával a társulási szellem iránt közö-

nyösök, az önmivelésre és tudományos haladásra nem törekednek, s ez által sok üdvös intézmény létrejöhetését nem tartják hivatali teendőnek. Már pedig a mai időben csakis a szószék egy papnak nem elég munkatér. A mint pedig némelyek mondják, a Dávid F.-Egylet erre nem alkalmas, mert ebben az egyletben csak valósítani kellene, a mit amabban elméletileg tisztába hozunk.

Omikron.

A háromszéki unitáriusok közgyűlésüket a kökői egyház-köztségben szeptember 7-én tartották meg. A közgyűlési tárgyalásokat megelőző istentiszteleten az éneklést *Albert Lőrincz* bölöni énekező vezette, az Ur igéit pedig *Kiss Sándor* laborfalvi lelkész és köri jegyző hirdette. Ezt követte *Löfi Aron* esperes üdvözlő beszéde, mondván az imádkozásról egy derék beszédet. A közgyűlésen az esperesi megnyitó után, mely az egyházkör statisztikai adatait s egyéb ügyeit magában foglalta, élénken tárgyaltatott a kör nevelésügye. Felsőbb leiratok s másnemű ügyek is behatóan megbeszéltek. Egyházkörünk az esperes választással kapcsolatosan a régi rend mellett állott. A papi fizetések összeírásának mikéntje úgy állapított meg, hogy a földeseknek csak kataszteri tiszta jövedelme veendő fel s egyéb járandóságokat a pap mutasson ki, levonván minden kiadásait. Felsőbb segélyezésre többen ajánlottak. A nevelésügyi bizottság és lelkész kör megalakulása után a közgyűlés véget ért.

Jelenvolt.

A család hivatása.

Azt mondják, hogy a paradicsom elveszett. Nem veszett el, az ma is létezik, mert a hűséggel, szorgalommal, vallásossággal párosult családi élet még ma is a földi paradicsomot alkotja. Nem boldogság-e birni egy lényt, kiről tudjuk, hogy csak érettünk érez és munkál, kinek óhajtása ellesni gondolatunkat, s egyetlen vágya boldogságunk munkálhatása? Nem boldogság-e birni egy hű társat, ki lelkünkkel rokon lélekké vált, s el nem hagy akkor sem, ha mindenenek elhagytak is e földön, sőt a szív édes szeretetével igyekszik enyhíteni, gyógyítani azt a sebet, melyet az irigyek, a bosszúállók mérges fogai ejtettek. Az ily családi életben ma is fellehet találni a paradicsomot. De birni egy hajlékot, melyet a házastársak kölcsönös szeretete a család templomává szentelt, mely édes otthonunk nekünk s melyben a világ üdözései elől szerető karok fedeznek, nem boldogság-é az? Hát ha még a boldog családi élet megtermi gyümölcsét, látva törekvéseink jelző oszlopait: gyer-

mekeinket s látva ezeknek szelidségöket, jóságokat, szeretetöket s tudva, hogy ezek a mi vérünkből valók, nem találjuk-e az életet még szebbnek, drágábbnak és becsesebbnek? Az ily családi élet több a földi paradicsomnál is.

De hogy a családi élet a boldogság paradicsoma legyen szükséges, hogy a családfők egy akarattal munkáljanak, szükséges, hogy életök minden cselekvését a vallásos érzés, a hűség és szeretet hassák át; mert ellenkező esetben csakugyan elveszett a „paradicsom“.

A családfők legfontosabb kötelessége, hogy neveljék gyermekeiket a tudományban, Isteni félelemben és a jó erkölcsben, mert csak a helyes nevelés adja meg a családok örömét és boldogságát. A nevelés egyik hathatós eszköze az iskola, hol a gyermek értelme fejlődik, a szív és lélek nemesedik. Mulhatlan kötelesség tehát a gyermekek pontos iskolába járatása. Azonban az iskolai nevelés, mely legfőbb képen az értelmet fejleszti, nem elégséges, nagy szükség van a házi nevelésre. Nagyon tévednek s helytelenül fogják fel hivatásukat azok a szülők, kik gyermekeiknek iskolán kívül megengedik tétlenül ülni, az utcán helytelenkedni. Nem szabad a nevelésnél figyelmen kívül hagyni „helyeztessétek az én beszédemet a ti szívetekbe megtanítsátok, azokra a ti fiaitokat,“ 5. Moz. 11., 18., 19. A jól nevelt gyermek szülőinek reménysége. „Busulására vagyon az ő atyjának a bolond fia és az ő szülőjének keserűségére.“ A milyen a szülő, legtöbb esetben olyan a gyermek, mert „nem cselekedhetik a fiu magától, hanem ha látandja az atyját cselekedni.“ Ján. 5. 19. A mily mértékben teljesíti a szülő a gyermek nevelést, a mily lélek nyugodtsággal mondhatja el: „imhol vagyok én és a gyermekek, a kiket adott nékem az Isten“ Sid. 2. 19., oly mértékben tesz szolgálatot nemzetének és vallásának.

Neveljétek ti szülők a ti gyermekeiteket!

Osváth Gábor.

Székely Juliska.

(Népballada.)

»Edes jó leányom,
Karcso tulipánom,
Jere haza, azt üzenem,
Ülj itthon a nyáron.«
.
De hiába várja,
Nem jön a leánya.
Ki is vágnék palotából

Szegényes kis házba
Drága öreg anyja
Imába foglalja,
Úgy kéri a jó Istentől,
Lányát el ne hagyja. —
Idegenbe védje,
Semmi baj ne érje,
Nehogy szegyen, nagy gyalázat

Szálljon ősz fejére. —
Kicsi falucskában
Nádas ócska házban
Székely Pálné a levelet
Oly régóta várja. —
Pénz se jött, levél se
Hónap elsejére,
Még csak hirt se hallott
Az anyja felőle. —
Mért is nincsen szárnya
Az anyai vágynak,
Hányszor átrepülné
A széles világot!
Pálnét a világba
Szárnyon vitte vágya
Ékes Budapestre
Fényes palotába. —
(1893.)

»Kit keres!« »A lányom,
Rózsám, tulipánom,
Székely Juliskámat
Látnom, oly rég vágyom.«
»Itt van a leánya
Székely Juliskája
A sötét kórházba
Anyja nagy bújára.«
.....
»Jaj, hogy én így látom
Drága szép leányom
Liliom termeted
A halálos ágyon!
Jaj, hogy én így látom
Letört tulipánom,
Szép kicsi fiadat
Gyászos nyoszolyádon!« —

Dézi Mihály.

Az unitárius búcsu.

Rég hallottam, hogy a homoródi fürdőn minden évben unitárius búcsut tartanak s bámultam ezen, mert vallásos elveinkkel nem tudtam összeegyeztethetőnek tartani, mint a hogy bizonyára mindenki, a ki e különös czimet olvassa. Pedig tényleg minden évben megtartják valóságos népüzön jelenlétében.

Az idén végre teljesült régi óhajtam, hogy e különös népszokással közelebről megismerkedjem s nemcsak az ünnep czélját és lefolyását tudtam meg, hanem — miután fent voltam a fürdőn — magam is részt vettem abban.

A mint biztos forrásból megtudtam, a Homoród vidékén már rég óta meg van ez a, búcsunak nevezett, hálaadó ünnep, de csak az újabb időben rendszerezették. Részt vesz benne a Homoród vidéki és Udvarhely körüli falvak unitárius népe, sőt nagy számmal más vallásuak is. Minden évben augusztus harmadik vasárnapján mennek fel a fürdőre, jól felpakolva elemozsiával, ünnepi szent hangulatban, papjuk vagy tanítójuk által vezetve. Ott először a szabad ég alatt istentiszteletet tartanak. Most a szertartást Vári Albert kénos-udvarhelyi lelkész végezte, az éneket Göncz Mihály lelkész vezette. Nagyszerűen megható volt, a mikor legkevesebb 500 ember ajkán megzendült: „A Sionnak hegyén úr Isten“, majd „Uram, tehozzád kiáltunk“, végezetül: „Megáll az Istennek ígéje“. Az a tömeg ember egytől egyig mind énekelt oly buzgósággal és lelkesedéssel — a hogy csak az tud, a ki a természet ölen nőtt fel, a természet adomá-

nyait közetlen forrásán élvezi és a ki tudja, hogy Istennek ezért mily kimondhatatlan hálával tartozik.

Különbén az ünnep czélját szépen magyarázza Vári tiszteendő úr, a ki ima előtti előbeszédében így szolt:

A hajdankorban Izrael népének törvény parancsolta, hogy évente legalább egyszer megjelenjék a jeruzsálemi főtemplomban; mert az volt ama kor felfogása, hogy Istent csak a jeruzsálemi templomban lehet megtalálni és igazán imádni. Minket nem kötelez a törvény, az erőszak nem kényszerít, sem a felfogás nem vezérel, hogy Istent csak itt lehetne igazán imádni és mégis évenként ilyen szép számmal megjelenünk e kies helyen, hogy itt áldozzunk Istennek. És vajjon miért? Ugy-e bár azért, mert úgy tetszik, hogy itt a magasban közelebb vagyunk az Istenséghez; ugy-e bár azért, mert jól esik a mi lelkünknek, hogy Istent, a ki minket a mezőben, barázdáinkban áldott meg, itt, a természet szép templomában imádhajjuk. Jöjjetek, oh jöjjetek hát, emelkedjünk felül a mindennapiság szűk körén, emelkedjünk lelkileg is közelebb az Istenséghez s hálás érzelmeinket fejezzük ki imádkozásban. Azután Imát és gyönyörű beszédet mondott.

Többet nem voltam szabadban tartott istentiszteleten, de van abban valami lélekemelő, kimondhatatlanul megható és áll az, hogy Istent a természet nagy templomában találjuk fel, de ott is dicsőíthetjük legméltóbban.

Istentisztelet után ki-ki szekeréhez vonult és batyujából falatozott, majd a fiatalság tánczra perdült, az öregek pedig a fürdő természeti szépségében gyönyörködtek, alkonyatkor aztán szép rendben, a mint jöttek, eltávoztak, hogy jövő év augusztus harmadik vasárnapján újra összegyűljenek és Istennek hálát adjanak sok jószágáért, vagyis megtartsák az unitárius búcsut.*

Raffaj Irma.

Hasznos tudnivalók.

— Ha az egyik házasulandó fél halálosan beteg és a lelkész összeesketi, a házasság nem tekintetik törvényes házasságnak és az állami anyakönyvbe nem jegyezhető be. Az ilyen esketés végrehajtása a lelkészre nem von büntetést. (55.884—1897. sz. b. ü. ministeri határozat.)

— A törvényes házasság tartama alatt született gyermek törvényesnek tekintetik és úgy kell bejegyezni az anyakönyvbe tekintet nélkül arra, hogy a házasság megkötése és a születés között meunyi idő telt el. (56.247—1897 sz. b. ü. min. rendelet.)

* Ugv értesültünk, hogy a jelen évben már a reformátusok is tartottak hasonló hálaadó istentiszteletet Homoródon.

— A polgári házassági törvény 11. §. d. pontja szerint egyenes felmenő ágbeli vérrokonok: a szülők, nagyszülők, egyenes lemenő ágbeli vérrokonok: a gyermekek, unokák; oldalágbeli vérrokonok a testvérek.

— Ha a házassági kötelék felbontása iránt kereset indított s abban a kötés érvénytelenségének kimondása nem kértetett, a bíróság a kötés érvénytelenségét nem mondhatja ki.

— A főgymnasium utolsó évfolyamának sikeres elvégzéséről szóló iskolai bizonyítvány alapján kérhető az egy évi katonai tényleges szolgálat kedvezményének megadása.

— Lelkész, a ki a polgári házasság ellen a templomban esketés alkalmával izgat, a B. T. K. 172. §. 2. pontjába ütköző vétséget követ el.

— A községi tanítók özvegyei és árvái, a tanító halálózása napjától számított féléven át, az egész fizetés és lakás élvezésére feltétlen igénynyel bírnak.

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI MOZGALMAK.

— A főt. püspök közelebbről kinevezte: Vas Lajos, okl. tanító jelöltet Nyomátra kántortanítónak, Péterfi Gyula áll. tanítót Hévízen ugyan oda kántornak, Máté Juliánna okl. tanítónőjelöltet Enlakára tanítónőnek, Boros György okl. tanítójelöltet Kaálba kántortanítónak, Péterfi Gyula okl. tanítójelöltet Hódmezővásárhelyre kántortanítónak, Simó János okl. tanítójelöltet Mező-Berénybe kántortanítónak, Incefi Aron mezőberényi kántortanítót Magyar-Sárosra hasonló minőségben, Kelemen Árpád tordátfalvi lelkészt Kaálba hasonló minőségben, Marosi Lajos vadadi ideigl. kántortanító az állomásán véglegesítettet.

— A lelkészi államsegélyt vall. és közokt. minister 6 nm. a f. évre 11250 frtban utalványozta. Összesen 90 lelkész részesül segélyben. A segélyek kiosztása folyamatban van.

— Dr. Martineau Jakab, a londoni, most oxfordi Manchester College egykori igazgatója és világhírű bölcsész, az unitárius egyház vezérszellemé, betöltötte 92-ik évét és még mindig jó erőben és egészségben van. Lapunk szerkesztőjének a f. évben Londonban jártakor éppen gyengélkedett s e miatt a személyes találkozás nem volt lehetséges. E feletti sajnálkozását levélben fejezte ki szerkesztőnk, mire Dr. Martineau egy igen kedves levélben felelt, melyből átvesszük a következő sorokat:

Kedves Boros! Valóban nagyon sajnálom, hogy londoni látogatásakor nem találkoztam önnel. Érdekes és kedves levelével, mely most itt áll előttem, a lehető legjobb vigasztalást nyújtotta lehangoltságomban. Levele oly élénken felfrissíti szemem előtt az önök egyházi és akadémiai dolgait; s különösen pedig megérteti és érezteti velem is azt a nagy veszteséget, a mely önöket a Dr. Brassai halálával sujtotta. Hálát adok Istennek, hogy az önök válla elég erős az ő eltávoztával megnövekedett felelősség elviselésére is. Tudósítása, melyet utolsó óráiról és arról az önmegadásról írt, mellyel halandó életét az Életadó kezébe letette, mélyen megható. Az a hit, mellyben ő eltávozott, kétségen kívül megfelelt egy nemes és nagy lélek szükségének és vágyainak. . . . Dr. Martineau levelében reflektál azokra a megjegyzésekre, melyeket Dr. Brassai tett volt

halála előtt egy hónappal s azután így végzi levelét: Bocsássa meg a nonageneriannak, hogy mély meggyőződésének ilyen kifejezést ad, s tartson engemet mind végig tisztelő barátjának.
James Martineau.

— **Az unitárius főiskola** ünnepélyes megnyitása szept. 6-án reggel 8 órakor történt. Imát mondott Nagy Béla isk. ellenőr, megnyitó szép és lelkesítő beszédet Fekete Gábor f. ü. gondnok tartott, mely után igazgató Boros Sándor rövid beszéd kíséretében az ifjúságot üdvözölte és a tanévet megnyitotta.

— **A papnevelő intézetbe** a f. tanévre beiratkozott 13 hallgató, kik közül első éves négy rendes: Antal József, Barabás István, Biró Pál, Pálfi József, kik egyetemre járnak és egy, Varró Elek magántanuló, ki Székely-Kereszturt iskolafőnök.

— **Kovács Irén**, Kovács János főiskolai tanár leánya, ki a nyáron a képezdét kitünő eredménnyel végezte, szeptember hó közepén elutazott Londonba, hol egy évig a Channing House School tagja lesz. Örvendünk, hogy ezzel a hírrel kedveskedhetünk olvasóinknak, mert mi nagy súlyt helyezünk arra, hogy leányaink angol testvéreinkkel minél többen megismerkedjenek. Csak előnyös lehet, ha az angol miveltség és vallásosság minél több csatornán talál utat felénk, mert így gazdagodik és így tisztul a miénk. Kivánjuk, hogy Kovács kisasszony érezze jól magát és szerezzen buzgóságot és lelkesedést az ismeret mellett, melyre Angliában annyi alkalma lesz.

— **Egy lépéssel közelebb**, Vallás- és közoktatás. minister úr ő nm. 10.98^o sz. leiratában elrendelte, hogy az összes ismétlő tankötelesek a tandíj fizetése alúl fölmentessenek. Így hát egy lépéssel közelebb vagyunk ahhoz a várva várt időhöz, midőn a népiskolai oktatást az állam és az egyház is ingyen fogja adni.

— **A Paedagogiai Zsebnaptár** 12-ik évfolyamát Orbók Mór, mint eddig is. nagy gondnal megszerkesztette és a Singer és Wolfner budapesti czég kitünő izléssel kiadtak. A naptárnak a rendes rovatokon kívül van czimtára, mely kiválóan becses. Az irodalmi részben Dr. Hermann Ottó, Dr. Axamethy Lajos, Wollmann Elemér, Nagy László életrajzát és arczképét közli. Ára vászonkötésben 66 kr.

— **Zionismus** a neve a legújabb zsidó mozgalomnak, melynek célja, hogy Palestinában egy új zsidó államot teremtsen. A nagy gondolat utjában sok akadály van, melyek között elől áll Palestina ura a Sultán, utána Oroszország a sultán főparancsnoka. A mozgalom szeptember elején Baselen egy nagy gyűlésen nyert kifejezést. Indoka első helyen a zsidók ellen táplált nagy gyűlölet, melynek ismét magyarázata, a vezetők szerint, a zsidók növekedő ereje és gazdagsága. Nehezen képzelhető el az új bevándorlás az új Zsidóországba, mert a vagyonos nem hagyja otthonát, a szegény nem tud megélni ott, hol a földmivelés a főfoglalkozás.

— **A Néptanítók Zsebnaptára** az 1897—98. tanévre, melyet Ember János fő- és székvárosi s-tanfolygylő szerkeszt, épen most jelent meg. A kitünően szerkesztett naptár az idén is a szokott és kedvelt alakban és kiállításban került a könyvpiacra. A tanítóknak nélkülözhetetlen tanácsadója. Ára 50 kr. Postai küldéssel 55 kr. Megjelent és kapható Lévai Mór kiadóhivatalán Budapestben IV. Egyetem-utca 1. szám és Ungvárt.

— **Nemes János** a kolozsvári nemzeti színház házmestere szept. 3-án élete 43-ik évében meghalt. A Kolozsvárra kitelepedő székelyek hosszasan fogják fájlalni elvesztését, mert ő valódi jöltevojök volt; azonkívül munkás, szorgalmas és közbecsülésben részesült férfi.

— **Kiegészítés.** Özv. Jakab Elekné öngyáságának lapunk mult szá-

mában közölt levele utolsó bekezdéséből toll hibából egy pár szó kimaradván kérjük kiigazítani így: „Méltóságodat kérem fel, hogy ugyis mint régi hű barát, ugyis mint egyházunk főpásztora . . .

EGYLETI ÉLET ÉS MUNKÁSSÁG.

A Dávid Ferencz Egylet f. évi közgyűlésén felolvasást Györfi Ferencz szentmihályi lelkész fog tartani. Tárnya: szépszerűeti kívánalmak az egyházban. Vitatkozás követi.

Női énekkar. A Dávid F. Egylet választmánya nőtagjai Kolozsvárt női énekkart szerveztek Főt. Ferenccz Józsefné és Boros Györgyné buzgkodásával. Az énekkart Iszlai Márton énektanár fogja vezetni. Közgyűlésünk egyik érdekessége éppen az énekkar működése lesz.

Szerk. iz K. S-né Kpvár Becses ígéretét köszönettel vettük, A 9. sz elment. i-r. T. Köszönjük. A másik már kéznél volt. **Hosszu Ferencz** urnak Kálnok. Nincs kifogásunk az ellen, hogy ön a szabad-kömvességet pártfogásába veszi, de legyen meggyőződve, hogy az ilyen személyeskedő levelekkel nem hódít híveket s e miatt jobb, ha a papir-kosárba kerül. Ön szépnek tartja a sz. k. elveit, mi a gyakorlatra tettünk észrevételt; ön nagy nevekre hivatkozik, mi a szólás. a meggyőződés. a hit és a cselekvés szabadságát védelmezzük, melyért oly nagy árt fizettek elődeink, első helyen a papok S. J. Csak a jövő számban adhatjuk elvázatát a vallástanítás kérdésében. **Fogy-e a Fiatalság Barátja?** Erre a kérdésre igennel felelhetünk. Elég nagy érdeklődés mutatkozott, de jelenleg mégis csak úgy állunk, hogy van olyan egyházkör, melybe egyetlen egyházközségbe sem rendeltek meg.

Kérelem. Ismételtlen tisztelettel kérem mindazokat, kik az Unitárius Szószék árával hátralékban vannak, sziveskedjenek a megfelelő összeget beküldeni, hogy kapcsolatos ügyeimet én is rendezhessem.

Simó János.

Szerkesztőségünknel megrendelhető:

Fiatalság Barátja 1—6. sz 50 kr.

Unitárius Közlöny I. IX. évfolyam Egy évfolyam 1 frt 20 kr.

Édes Otthon ára 1 korona

„Jó gyermek könyve“ tankönyv az unitárius népiskolák 1-ső és 2-ik osztályában, ára 20 kr. postán küldve 23

Émléke Ferencz József unitárius püspök 40 éves papi jubileumának. Tartalmazza a jubileum lefolyását, az üdvözlöket, beszédeket és Ferencz József életrajzát. 1—75 lap. Ára 1 korona.

TARTALOM: A Dávid Ferencz Egylet tagjaihoz. Ferencz Józsefné 153. lap — Miniszteri engedély. Dr Wlassich Gyula. 154. l. — A papnevelés ügye. Boros György. 154. l. — Szent Péter a hegyalji szüreten. (Krisztusmonda.) Véghe Mátyás. 158. l. — Az egyházkörökből. 159 l. — A család hivatása. Oszváth Gábor. — Székely Juliska. (Népballada). Dézsi Mihály. 163. l. — Az unitárius búcsu. Raffaj Irma. 164. l. — Hasznos tudnivalók. 165. l. — Egyházi és iskolai mozgalmak: Püspöki kinevezések. A lelkési államsegély. Dr. Martineau Jakab. Az unitárius főiskola. A papnevelő intézet. Kovács Irén. Egy lépéssel közelebb. A Paedagogiai zsebnaptár. Zionismus. A Néptaníték Zsebnaptára Nemes János. Kiegészítés. 166. l. — Egyleti élet és munkásság: A Dávid Ferencz Egylet. Női énekkar. Előnyös ajánlat. Szerkesztőségünknel megrendelhető. Szerkesztői izenetek. 166. l. —

Nyomatot Gámán J. örökösénél Kolozsvárt. (Belközéputca 2.)